

การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขาจีนตามหลักฆราวาสธรรม
ของพระสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี*

PROMOTING THE THAI SONG DAM CULTURE OF BAN HUA KHAO CHIN
ACCORDING TO GHARAVASA-DHAMMA PRINCIPLE OF SANGHA
IN PAK THO DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระอธิการวิษณุ ขนติโก, พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก,
พระวชิรวาที (กล้า วีรรัตน์)

Phra Athikan Visanu Khantiko, Phrakrupalad Suravut Sirivaddhako,
Phrawachirawatee (Kla Weeraratano)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: phrapladsmsakdisaeli@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการปฏิบัติ 2. เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติ และ 3. ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำตามหลักฆราวาสธรรมบ้านห้วยเขาจีนของคณะสงฆ์ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ขึ้นไป โดยมีภูมิลำเนาบ้านห้วยเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 247 คน วิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการปฏิบัติของการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขาจีนตามหลักฆราวาสธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 2. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขาจีนตามหลักฆราวาสธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ มีผลให้การปฏิบัติของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขาจีนตามหลักฆราวาสธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยส่วนด้านอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยยะ

สำคัญที่ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย และ 3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ สำหรับพัฒนาบทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีนตามหลักธรรมาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ การจัดเอกสารประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ว่ามีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีการประชุมและอบรม เกี่ยวกับการการจัดเอกสารและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ว่ามีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การส่งเสริมวัฒนธรรม; ไทยทรงดำ; บ้านหัวเขาจีน

Abstract

This research article aims to: 1. examine the level of practice, 2. compare the levels of practice, and 3. explore problems, obstacles, and provide recommendations for promoting the Thai Song Dam cultural heritage based on the principles of Gihidhamma (lay ethics) by the Sangha in Ban Hua Khao Chin, Pak Tho District, Ratchaburi Province. A mixed-methods approach was employed. The quantitative component involved data collection from 247 residents aged 18 and above who are native to Ban Hua Khao Chin, Huai Yang Thon Subdistrict, Pak Tho District. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-tests, F-tests, and one-way ANOVA. The qualitative component involved interviews with 9 key informants and contextual content analysis.

The findings revealed that: 1. The overall level of practice in promoting Thai Song Dam cultural heritage by the Sangha, according to the principles of Gihidhamma, was rated high, with a mean score of 3.98. 2. The comparison of practices found that gender did not significantly affect the level of practice, leading to the rejection of the research hypothesis. However, age, education level, occupation, and monthly income showed statistically significant differences at the 0.01 level, supporting the research hypothesis. and 3. The major obstacle identified was the lack of effective dissemination of information and materials to inform the public of their rights to preserve and revitalize traditional culture. The key recommendation is to organize meetings and training sessions on document preparation and public

communication to raise awareness of cultural preservation rights among local residents.

Keywords: Cultural Promotion; Thai Song Dam; Ban Hua Khao Chin

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรมปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ วัฒนธรรมเป็นการสั่งสมประสบการณ์ความรู้ ความสามารถ ภูมิธรรม ภูมิปัญญาทั้งหมดที่ได้ช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้น ๆ อยู่รอดและเจริญสืบต่อไปได้และเป็นอย่างที่เป็นในบัดนี้ วัฒนธรรมเป็นทั้งสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามสืบมา และเป็นเนื้อตัวของความเจริญงอกงามที่มีอยู่ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของความเจริญงอกงามต่อไป

ปัญหาสำคัญ คือ วัฒนธรรมได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป วิถีชีวิต ขนบ ธรรมเนียม ประเพณี มีการปรับตัว และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในเขตเมือง ขณะที่ในชนบทก็มีการเปลี่ยนแปลงแต่จะช้ากว่า ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามบางอย่างสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย วัฒนธรรมที่คงอยู่ก็ได้รับผลกระทบ เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมแตกต่างกันไป โดยขาดความเหลียวแลเอาใจใส่ (นิเทศ ดินณะกุล, 2549)

จากประเด็นข้างต้น ประกอบกับที่ผู้วิจัยมีสังกัดในพื้นที่เขตการปกครองคณะสงฆ์ บ้านห้วยเขย่ง ตำบลห้วยยางโพน อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี จึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักธรรมาธรรมของคณะสงฆ์อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยอันเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมไทยทรงดำของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งของคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาธรรม อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งของคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาธรรม อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งของคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาธรรม อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชากรเป็นประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ขึ้นไป โดยมีภูมิลำเนาบ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 640 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) จำนวน 247 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมจากแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมจากแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีนของคณะสงฆ์ตามหลักฆราวาสธรรม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีนของคณะสงฆ์ตามหลักฆราวาสธรรม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลัก ขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี		ระดับความปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม	3.98	0.49	มาก
2	ด้านการเผยแพร่วัฒนธรรม	3.98	0.54	มาก
3	ด้านการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรม	3.98	0.54	มาก
ภาพรวม		3.98	0.50	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=0.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=0.49$) รองลงมาคือ ด้านการเผยแพร่วัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=0.54$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=0.54$)

2. เปรียบเทียบการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งของคณะสงฆ์ตามหลักขรวาธรรม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	t	F	Sig.	ผลการทดสอบ	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	1.816	-	0.910	-	✓
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	21.500**	0.000	✓	-
3. ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	17.845**	0.000	✓	-

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย (ต่อ)

สมมติฐาน	t	F	Sig.	ผลการทดสอบ	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการปฏิบัติต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเข่าจีนตามหลักขรวาาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	8.757**	0.000	✓	-
5. ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการปฏิบัติต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเข่าจีนตามหลักขรวาาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	7.985**	0.000	✓	-

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเข่าจีนของคณะสงฆ์ตามหลักขรวาาธรรม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ พระสงฆ์มีการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลวัฒนธรรมท้องถิ่นกับองค์กรคณะสงฆ์และชุมชน การจัดเอกสารประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ว่ามีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม จาริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน การสร้างแนวทางการแก้ไขและป้องกันความขัดแย้งทางวัฒนธรรม รวมถึงการที่ได้กรุ๋นใหม่จะไม่ค่อยพูดภาษา และไม่ค่อยสนใจในส่วนของประเพณี ซึ่งอาจทำให้ภาษาและวัฒนธรรมเริ่มเลือนหายไป และปัญหาจากการเผยแพร่ยังไม่ครอบคลุม รู้เพียงแคในจังหวัด การสื่อสารก็น้อย การระดมทุนอุดหนุนช่วยเหลือก็ยังมีน้อยในส่วนนี้ ส่วนข้อเสนอแนะ ได้แก่ พระสงฆ์ควรให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลวัฒนธรรมท้องถิ่นกับองค์กรคณะสงฆ์และชุมชน ควรมีการประชุมและอบรม เกี่ยวกับการการจัดเอกสารและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ว่ามีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม จาริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ควรมีการส่งเสริมและสร้างแนวทางการแก้ไขและป้องกันความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ควรส่งเสริมให้ได้กรุ๋นใหม่สนใจในภาษาและประเพณีของชาวไทยทรงดำให้มากขึ้น ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคณะสงฆ์ช่วยในเรื่องการเผยแพร่ให้ครอบคลุมให้มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งช่วยในการระดมทุนในการช่วยเหลือฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยทรงดำ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมจากผลการวิจัย พบว่าการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์มีการประสานกับประชาชนและเอกชนตลอดจนหน่วยงานรัฐให้ร่วมกันส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น การเผยแพร่ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เยาวชนคนรุ่นหลัง การร่วมเสนอความเห็นในการปรับปรุงวิธีการของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น นั้นเอง สอดคล้องกับที่พระสุคนธ์ ญาณาวุโธ (2563) ได้ศึกษาผลวิจัยพบว่า 1. การส่งเสริมประชาชนในการดำเนินชีวิตตามหลักขรวาธรรมของพระสงฆ์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 1. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องผลการวิจัยของวรพต ลือเลิศ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถาน ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ตามหลักพุทธบูรณาการ พบว่า ทฤษฎีที่ใช้ในการส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถาน คือ ทฤษฎีการอนุรักษ์โบราณสถาน ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการมรดกโลก การส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถาน ไม่แตกต่างกัน 3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน เนื่องจาก อายุที่แตกต่างกันของบุคคล จึงทำให้เกิดความเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องผลการวิจัยของพระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวีโร (2563)

ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า สภาพบทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ สอดคล้องผลการวิจัยของพระพิรุฬห์วิทย์ ยสวฑฺโฒ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนาของชุมชนลาวเวียงอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า สภาพการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนาของชุมชนลาวเวียง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีนตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ พระสงฆ์ไม่มีการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลวัฒนธรรมท้องถิ่นกับองค์กรคณะสงฆ์และชุมชน การจัดเอกสารประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ว่ามีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม จาริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน การสร้างแนวทางการแก้ไขและป้องกันความขัดแย้งทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งบุคลากรยังขาดความเข้าใจในบทบาทความสำคัญในหน้าที่ ส่วนข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ควรให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลวัฒนธรรมท้องถิ่นกับองค์กรคณะสงฆ์และชุมชนควรมีการประชุมและอบรม เกี่ยวกับการการจัดเอกสารและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ว่ามีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม จาริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ควรมีการส่งเสริมและสร้างแนวทางการแก้ไขและป้องกันความขัดแย้งทางวัฒนธรรม โดยการเข้าไปศึกษาวัฒนธรรมในชุมชน สอดคล้องกับที่พระครูปริยัติกิจจารักษ์ (อุเทน อุฏฺฐานโณ) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการส่งเสริมพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนาใหญ่ อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทการส่งเสริมพระพุทธศาสนาตามองค์ประกอบของพระพุทธศาสนา 5 ด้าน คือ การส่งเสริมทางด้านศาสนสถาน การส่งเสริมทางด้านศาสนวัตถุ การส่งเสริมทางด้านศาสนธรรม การส่งเสริมทางด้านศาสนบุคคล และการส่งเสริมทางด้านศาสนพิธี ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีนตามหลักขรวาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พบว่า 1. สภาพโดยทั่วไปของวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน พบว่า ยังคงมีการสืบทอดทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ มีการสืบสานพิธีกรรมทางศาสนา มีการอนุรักษ์สิ่งที่เป็นวิถีชาวไทยดำ เช่น การใช้ภาษา การฟ้อนรำ การเล่นดนตรี ที่ถ่ายทอดสู่คนรุ่นลูกหลานให้ได้รับรู้แล้วก็สืบทอดกันต่อไป 2. ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมโดยการอนุรักษ์วัฒนธรรม พบว่า ชาวไทยทรงดำมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมส่วนใหญ่เป็นศิลปะและวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ

ทั้งเรื่องกายแต่งกาย การละเล่นต่างๆของชาวไทยทรงดำ และยังมีการเผยแพร่เพื่อเป็นการถ่ายทอดและอนุรักษ์ไว้ซึ่งประเพณีไทยทรงดำตามสถานที่ต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เรียนรู้และศึกษาในวัฒนธรรมไทยทรงดำ 3. ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมโดยการเผยแพร่วัฒนธรรม พบว่า การเผยแพร่วัฒนธรรมไทยทรงดำผ่านทางคณะสงฆ์หรือทางภาครัฐให้มีโอกาสได้ไปเผยแพร่เกี่ยวกับอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยหวังให้มรดกทางวัฒนธรรมนี้คงอยู่ต่อไปสำหรับคนรุ่นหลัง การเผยแพร่ผ่านกิจกรรมทางศาสนาจึงถือเป็นการนำหลักธรรมมาช่วยในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำอย่างยั่งยืนอีกด้วย 4. ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมโดยการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรม พบว่า การส่งเสริมและใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมไทยทรงดำเห็นได้จากการจัดแสดงการแต่งกาย การทำผม และการแสดงฟ้อนรำในงานประเพณีและวันสำคัญต่าง ๆ มีการรักษาสืบทอดรุ่นต่อรุ่น ให้เด็กรุ่นใหม่รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทยทรงดำ และนำประเพณีวัฒนธรรมไปให้บุคคลภายนอกได้เห็นและเข้าใจในวัฒนธรรม และ 5. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน พบว่า มีปัญหาจากการเผยแพร่ยังไม่ครอบคลุม รู้เพียงแคในจังหวัด การสื่อสารก็น้อย การระดมทุนอุดหนุนช่วยเหลือก็ยังน้อย สภาพแวดล้อมและกระแสโลกาภิวัตน์ที่อาจทำให้คนรุ่นใหม่ลดความสนใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งเด็กรุ่นใหม่จะไม่ค่อยพูดภาษา และไม่ค่อยสนใจในส่วนของประเพณี ซึ่งอาจทำให้ภาษาและวัฒนธรรมเริ่มเลือนหายไป สอดคล้องกับพระครูสังฆรักษ์อภิชาติ สนติกโร (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมาภิบาล 4 ซึ่งสามารถนำมาบูรณาการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ ประกอบด้วยหลักธรรม 4 ข้อ ได้แก่ สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ การคบหาสมาคมระหว่างบุคคลในสังคม ทมะ คือ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ การข่มใจการปรับตัวการอยู่ร่วมกันในสังคมหรืออยู่กับคนที่เราทำงานด้วย จาคะ คือ ความเสียสละความเผื่อแผ่ แบ่งปัน หมายถึง การมีน้ำใจแก่กัน การแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจและความสุขส่วนตนได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีนตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีองค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge) ดังนี้

การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขยเงินตามหลักทวารวดีธรรมของคณะสงฆ์

ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม

- คณะสงฆ์มีการตั้งศูนย์กลางเผยแพร่และประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้ประชาชนเข้าใจ
- คณะสงฆ์มีการประสานกับประชาชนและเอกชนตลอดจนหน่วยงานรัฐให้ร่วมกันส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น
- คณะสงฆ์มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม เพื่อปลูกฝังให้ชุมชนรักมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น
- คณะสงฆ์ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำเพื่อส่งต่อไปคนรุ่นหลัง
- คณะสงฆ์มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวน ให้ชาวไทยทรงดำจากภูมิภาคต่าง ๆ มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์องค์ความรู้และกิจกรรม ตลอดจนถ่ายทอดวัฒนธรรมกัน

ด้านการเผยแพร่วัฒนธรรม

- คณะสงฆ์มีการจัดรายการเผยแพร่เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นทางสื่อออนไลน์
- คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้เยาวชนได้ศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรมท้องถิ่นอันมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในชุมชน
- คณะสงฆ์มีการเผยแพร่ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่
- คณะสงฆ์มีการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยทรงดำในรูปแบบต่าง ๆ ทั้ง ในชุมชนและในวัดต่างๆ เพื่อสร้างความสนใจและดึงดูดผู้มาชมและยังเป็นการสืบทอดความรู้ พร้อมทั้งทักษะที่เกี่ยวกับไทยทรงดำ
- คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้ชาวไทยทรงดำเน้นการสอนและถ่ายทอดประเพณีให้กับคนรุ่นใหม่ในชุมชน และการทำพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษ

ด้านการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรม

- คณะสงฆ์มีการร่วมเสนอความเห็นในการปรับปรุงวิธีการของงานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
- คณะสงฆ์มีการบูรณาการกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกับภารกิจในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์
- คณะสงฆ์มีการนำคุณค่ามรดกของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นไปใช้ในการสร้างความความภูมิใจของชุมชน
- คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมไทยทรงดำเห็นได้จากการจัดแสดงการแต่งกายและการแสดงฟ้อนรำในงานประเพณีและวันสำคัญทางพุทธศาสนา
- คณะสงฆ์มีการนำอาหารของชาวไทยทรงดำมาใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ การรักษาสืบทอดรุ่นต่อรุ่น ให้เด็กรุ่นใหม่รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทยทรงดำ และนำประเพณีวัฒนธรรมไปให้บุคคลภายนอกได้เห็นและเข้าใจในวัฒนธรรม

หลักทวารวดีธรรม

- 1.สังฆะ (มีระเบียบวิถีชีวิตและเคารพวัฒนธรรมของชุมชน) 2.ทมะ (ส่งเสริมวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข)
- 3.ขันติ (ใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคี) 4.จาคะ (ใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือส่งเสริมให้มีความเสียสละและเอื้อเฟื้อต่อชุมชน)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ดังนี้

1. การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขยเงินตามหลักทวารวดีธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขยเงินตามหลักทวารวดีธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประกอบด้วย คณะสงฆ์มีการตั้งศูนย์กลางเผยแพร่และ

ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้ประชาชนเข้าใจ คณะสงฆ์มีการประสานกับประชาชน และเอกชนตลอดจนหน่วยงานรัฐให้ร่วมกันส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น คณะสงฆ์มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพื่อปลูกฝังให้ชุมชนรักมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น คณะสงฆ์ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำเพื่อส่งต่อให้คนรุ่นหลัง คณะสงฆ์มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวน ให้ชาวไทยทรงดำจากภูมิภาคต่าง ๆ มาร่วมแลกเปลี่ยน ประสบการณ์องค์ความรู้และกิจกรรม ตลอดจนถ่ายทอดวัฒนธรรมกัน

2. การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักธรรมาธรรมของ คณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ด้านการการเผยแพร่วัฒนธรรม การส่งเสริม วัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักธรรมาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ด้านการการเผยแพร่วัฒนธรรม ประกอบด้วย คณะสงฆ์มีการเผยแพร่ วัฒนธรรมไทยทรงดำในรูปแบบต่าง ๆ ทั้ง ในชุมชนและในวัดต่างๆ เพื่อสร้างความสนใจ และดึงดูดผู้ที่มาชมและยังเป็นการสืบทอดความรู้ พร้อมทั้งทักษะที่เกี่ยวกับไทยทรงดำ คณะสงฆ์มีการส่งเสริมให้ชาวไทยทรงดำเน้นการสอนและถ่ายทอดประเพณีให้กับคนรุ่น ใหม่ในชุมชน และการทำพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษ

3. การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักธรรมาธรรมของ คณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ด้านการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรม การส่งเสริม วัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักธรรมาธรรมของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ด้านการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรม ประกอบด้วย คณะสงฆ์มีการร่วมเสนอ ความเห็นในการปรับปรุงวิธีการของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นคณะสงฆ์ มีการบูรณาการกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกับภารกิจในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์ คณะสงฆ์มีการนำคุณค่ามรดกของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นไปใช้ในการสร้าง ความความภูมิใจของชุมชน คณะสงฆ์มีการส่งเสริมและใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมไทย ทรงดำเห็นได้จากการจัดแสดงการแต่งกาย และการแสดงฟ้อนรำในงานประเพณีและ วันสำคัญทางพุทธศาสนา คณะสงฆ์มีการนำอาหารของชาวไทยทรงดำมาใช้ในกิจกรรม ต่าง ๆ การรักษาสืบทอดรุ่นต่อรุ่น ให้เด็กรุ่นใหม่รักษาวินัยวัฒนธรรมไทยทรงดำและ นำประเพณีวัฒนธรรมไปให้บุคคลภายนอกได้เห็นและเข้าใจในวัฒนธรรม

4. การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขย่งตามหลักธรรมาธรรมของ คณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยยึดหลักและมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาธรรม 1.สัจจะ (มีระเบียบวิถีชีวิตและเคารพวัฒนธรรมของชุมชน) 2.ทมะ (ส่งเสริมวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข) 3.ขันติ (ใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคี) 4.จาคะ (ใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือส่งเสริมให้มีความเสียสละและเอื้อเฟื้อต่อชุมชน)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐควรร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ โดยสนับสนุนงบประมาณ การเผยแพร่ และสร้างศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมในชุมชนเพื่อป้องกันการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่งต่อให้คนรุ่นใหม่อย่างยั่งยืน.

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์และชุมชนควรจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ควรมีการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ เช่น งานเทศกาลหรือการแสดงประเพณีไทยทรงดำ
2. คณะสงฆ์และชุมชนควรบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมไทยทรงดำในโรงเรียน
3. คณะสงฆ์และชุมชนควรส่งเสริมงานหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน
4. คณะสงฆ์และชุมชนควรส่งเสริมการสร้างสื่อดิจิทัลและออนไลน์เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยทรงดำ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการทำวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวไทยทรงดำ เช่น การทำบุญในวันสำคัญและการประกอบพิธีพื้นบ้านต่าง ๆ เพื่อบันทึกความรู้เชิงลึกและป้องกันการสูญหายของมรดกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งวางแนวทางสำหรับการสืบสานในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- นิเทศ ดินณะกุล. (2549). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูปริยัติกิจจารักษ์ (อุเทน อุภูจนโณ). (2562). *บทบาทการส่งเสริมพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนาใหญ่ อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวีโร. (2563). *บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูสังฆรักษ์อภิชาติ สุนติกโร. (2555). *การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพิรุฬห์วิทย์ ยสวฑฺฒ. (2563). *การอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนาของชุมชนลาวเวียงอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุคนธ์ ญาณวุธ. (2563). *การส่งเสริมประชาชนในการดำเนินชีวิตตามหลักฆราวาสธรรมของพระสงฆ์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรพต ลือเลิศ. (2561). *การส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถาน ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ตามหลักพุทธบูรณาการ* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.